

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe  za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 4 K na leto. Posamezna številka stane 30 h. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{8}$ strani 8 K. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg štev. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 7. V Ljubljani, 15. aprila 1918. Letnik XXXV.

Obseg: Izdelovanje sladkorjeve gošče (sladkorjevega sirupa) v gospodinjstvu iz sladkorjeve pese kot nadomestilo za sladkor. — Sesna praseta na pašo! — Soja. — Tobačni izvleček in njegova uporaba. — Apneni dušik, najboljše sedanje dušičnato gnojilo. — Koliko kilogramov apnenega dušika rabimo na hektar? — Kdo se naj še zglaši za državni preživiljski (vzdrževalni) prispevek? — Vojne zadeve in naredbe. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — **Inserati.** — Družbene vesti.

Izdelovanje sladkorjeve gošče (sladkorjevega sirupa) v gospodinjstvu iz sladkorne pese kot nadomestilo za sladkor.

Sladkor, ki ga je sedaj silno malo in ga bo vedno manj dobiti, moreš v gospodinjstvu s pridom in ceno nadomestiti s sladkorjevo goščo (sladkorjevim sirupom), ki se da na preprost način kar doma izdelati iz sladkorne pese takole:

Dobro oprano in tanko olupljeno sladkorno peso razreži v drobne zrezke, pri čemer se lahko poslužiš navadnega krhljača (ribežnja), kakršen se rabi pri razrezovanju repe v svrhu naprave kisle ali sladke repe. Take pesine zrezke zalij z vodo, pusti jih vreti eno uro in potem odlij tekočino. Prekuhane in odcejene odrezke zalij vnovič z vodo, jih zopet kuhaj in dobljeno tekočino prilij prvemu odlivku. Tako dvakrat prekuhane pesine zrezke ožemi skozi čisto in dovolj gosto ruto ter odcedek prilij prejšnjima odlivkoma. Na ta način dobljeno redko tekočino, ki je temnorjave barve, kuhaj počasi toliko časa pri ne prehudem ognju, da se po možnosti veliko vode izpari in se tako sok sladkorne pese zgosti v sladkorno goščo ali sladkorni sirup. Pri prehudem ognju se sirup lahko prismodi ali pa se v njem nahajajoči sladkor izpremeni v karamel, kar vse da gošči slab okus in jo naredi neporabno kot nadomestilo za sladkor.

Zgoščevanje pesnega soka potom kuhanja, oziroma potom izparjevanja vode, se mora torej previdno ter počasi vršiti, vsled česar je seveda kolikortoliko zamudno. Zanesljivejše in hitrejše gre to delo, če s

pesinim sokom napolnjeno posodo vtakneš v drugo večjo, jo spodaj podložiš z debelim peskom ali sčim drugim, da se ne dotika dno notranje posode z onim od vnanje. Prazen prostor med obema posodi pa zalij z vodo. Pri kuhanju soka v loncu, ki je v taki vodni kopelji, se tudi pri hudem ognju ni bati, da se prismodi ali da se sladkor izpremeni v karamel, kajti zadnje se le tedaj pripeti, če se sladkor segreje nad 190 gradov Celzija. Pri kuhanju v vodni kopelji pa toplina ne gre tudi pri hudi vročini nikdar dosti čez 100 gradov. Izparjeno vodo med obema posodi je seveda sproti s kropom nadomeščati.

V loncih na ognjišču ali na štedilniku seveda ne moreš naenkrat velike množine soka sladkorne pese nakuhati in zgostiti ter moraš zato to delo večkrat ponoviti, če hočeš nakuhati veliko sladkorjeve gošče. Za izdelovanje večjih množin sladkorjeve gošče naenkrat, pa pridejo prav dobro v prid brzoparilniki, ki vrhutega kuhajo s posredovanjem vodene pare in se tedaj ni bati, da bi se sok prismodil ali da bi se sladkor izpremenil v karamel.

Sladkorjev sirup, izdelan doma, so že v mirnih časih ponekod uporabljali za izdelovanje navadnih sadnih marmelad, sedaj pa nam more splošno služiti tudi kot prav dobro nadomestilo za sladkor.

Iz 100 kg sladkorne pese moreš na popisani način izdelati 10 do 20 kg sladkorjevega sirupa ter je množina odvisna od tega, kako močno si pesine zrezke pri kuhanju izlužil in potem pesini sok zgostil. Bolj če ga zgostiš, tem manj ga je, a zato je bolj izdaten, ker ima v sebi več sladkorja. Močno zgoščen sirup je tudi bolj trpežen, kajti velika množina sladkorja ovira razvoj škodljivih bakterij.

Pravilno prirejen sladkorjev sirup je prijetnega in zelo sladkega okusa ter ima temnorjavo bavo. Ta sirup je najbolje hraniti v dobro zaprtih posodah v kolikor mogoče hladni shrambi.

Ožeti ali iztisnjeni pesini zrezki so prav dobro krmilo.

Sladkorne pese bodo letos naši kmetovalci jako veliko nasadili namesto krmske pese in zato bo lahko vsakdo imel priložnost v letošnji jeseni izdelati za dom dovolj sladkorjevega sirupa, ki mu bo jako dobro došel, ker bo sladkorja letos še bolj primanjkovalo. Sladkorna pesa pri nas prav dobro uspeva in ima njen sok v našem podnebnju razmeroma zelo veliko sladkorja v sebi. Sladkorna pesa se prideluje enako kakor krmska ter je njeno seme še vedno dobiti pri c. kr. kmetijski družbi kranjski v Ljubljani.

Sesna praseta na pašo!

Kakor bolj nam zmanjkuje potrebnih krmil, toliko bolj se moramo oprijemati naravne prehrane živali. Danes je postala paša važna za vse vrste domače živine, tudi za prasiče in *zlasti za mlada praseta*.

Paša plemenskih svinj je po naših krajih že odnekad v rabi. Pasemo jih po sadnih vrtovih, po deteljščih in na gmajnah. Plemenska svinja se na paši najbolj počuti, je najbolj zdrava in ima največ mleka, kadar je dojna. Taka prasna svinja naj pride kmalu po porodu vun, da se zadostno izprehodi, kar vpliva silno ugodno na ves njen počut in na boljšo mlečnost.

S plemensko svinjo naj pridejo pa tudi praseta vun, kakor hitro so dosti gibčna in se lahko umikajo materi. V pričetku naj se puste praseta le kratek čas zunaj, potem pa vedno dlje, da se navadijo polagoma na življenje zunaj svinjaka. Sveži zrak, svetloba in gibanje jim silno prija in mlade živalce uspevajo, da je veselje. Seveda jim ob tem času ne sme manjkati maternega mleka. Mlade živalce se naravnost poživijo, če pridejo vun iz naših svinjakov, ki so po večini temni in zatohli, večkrat mokri in nesnažni. Kmalu začnejo po tleh riti in iskati pripravnega živeža ter se pomalem privadijo *na pašo, ki jim daje za maternim mlekom najbolj prikladen in tečen živež*, kakor sploh vsem domačim živalim.

Zlasti sedaj spomladi, ko zeleni prva trava, imajo praseta prav slastno in dobro pašo. Prva trava in prva detelja dajeta takim živalcam *najbolj prebaven živež*, ki je danes toliko več vreden, kolikor bolj nam manjka močnih krmil in mleka za rejo po svinjakihi. Spomladna paša je ustvarjena za take živali in zato jo dajmo danes povsod obračati za odrejo mladih praset. Le na ta način si bomo pomagali iz današnje stiske.

Rohrmann.

Soja.

Gotovo bo mnogim ustrezno, ako bi v Vašem cenjenem listu kaj več povedali o fižolu „soja“, o katerem so svojčas toliko bajnega pisali skoraj po vseh časopisih. Nimam namena delati mu reklamo. Slabo njegovo stran je že „Kmetovalec“ opisal, naj bi še njegovo dobro.

Dobil sem leta 1915 za poskušnjo 200 gramov tega fižola od Rob. pl. Holleghe, za kar sem mu zelo hvaležen. Po nekaj neuspehih sem ga pridelal leta 1916 okoli 2 kg. Lansko leto sem ga vsadil 1 kg v

tri vrste na njivo 200 korakov dolgo po 3 in pol čevlja narazen, ker je bilo po eno vrsto koruze vmes. Sadil sem na dan 1. maja, in sicer posamezna zrnca, ne v kupčke kakor navadni fižol, ker se soja močno razrase. V začetku rasti so mu zajci znatno škodovali. Sredi meseca julija mu je močno škodil močan vihar s točo, sicer pa mislim, da je temu fižolu lansko vroče poletje zelo prijal. Dozorel je koncem septembra in je dal 41 kg skupnega pridelka na zrnju.

Za jed kuhanega naš fižol daleč prekaša. Na-močen čez noč se je kuhal 7 ur ter še ni bil mehko kuhan in ni tako okusen, kakor domač fižol. Za namdestilo kave pa je izvrsten. Ko ga je žena prežigala, sem sodil po duhu, da praži kavo, in vendar je bil le fižol soja. Kakor duh, tako je tudi okus podoben onemu prave kave in zato so ta fižol nekateri sadili že pred vojno v te namene.

Njegova dobra stran je tudi to, da ga je mogoče mlatiti z mlatilnico, ker se ne platiči, le dobro je dvakrat premlatiti ga, ker ne gre rad iz stroča. V prihodnje bom sadil več soje fižola in bom poskusil kako se bo obnesel kot krmilo.

Jos. Stele, Zalog.

Pripombe uredništva.

Vaši želji radi ustrezemo in objavimo nekaj podatkov o tem fižolu. Soja se v veliki meri prideluje sedaj skoraj samo na Kitajskem in Japonskem. Rase podobno kakor navadni pritlični fižol. Stebla in listi so kosmati. Cvete belo, rumeno ali vijoličasto. V vsakem stroku se nahaja navadno po četrto zrn. Dozorelo zrnje vsebuje povprečno 35% beljakovinskih snovi (navadni fižol 25,5%) in 5—9% toščobe po Fruwirthu ali 17—18% po Kellnerju (navadni fižol 1,5%). Zrnje služi tudi za pridobivanje olja, pri čemer dobimo kot postranski odpadke takozvane tropine, ki so izvrstno močno krmilo. Seveda sta tudi zdrob in moka tega fižola izvrstno krmilo. Soja zahteva lahke, globoke, dobro obdelane zemlje, uspeva pa tudi na osušenih barskih tleh. V solčnihih, toplih legah uspeva tudi v slabši zemlji. Saditi moremo ta fižol za vsako rastlino. Dobro poplača dvakratno oranje. Gnojiti je približno tako kakor navadnemu fižolu.

Saditi priporočamo v začetku maja, in sicer po dvoje zrn v globčino 2½ do 5 cm v razdalji od 45 do 50 cm v kvadratu. Od 100 zrn jih navadno kali 60 do 100.

Vsa druga dela so ista, kakor pri navadnem pritličnem fižolu.

Soja cvete koncem junija, dozoreva pa od srede septembra do začetka oktobra. Kakor že omenjeno zahteva ta rastlina precej toplote (proti mrazu je občutljiva kakor navadni naš fižol) in traja njena vegetacijska doba pri nas kakih 20 tednov. Na 1 oral potrebujemo pri gorenjem načinu saditve kake 4 do 6 kg zrnja. Pridetek je precej dovoljen, ker v dobrih razmerah moremo računati, da se pridelata na oralu povprečno nad 10 q zrnja in 20 q slame. Hektoliter zrnja tehta 65—75 kg.

Škodujejo pa soji zajci, miši, strune, ličinke od hroščev in neka gliva po imenu „Septoria Sojina“.

Gospod pl. Holleghe mi je pravil, da so po iniciativi njegovega brata mornariškega častnika tudi pri mornarici poskusili s pridelovanjem soje. Zrnje so porabili na tak način kot fižol za hrano moštvo, katero se je o novi jedi pohvalno izreklo, a menim, da so zrnje pač morali dalj časa namakati kot samo čez noč ali pa so ga dalj časa kuhali.

Jamnik.

Tobačni izvleček in njegova uporaba.

Tobačni izvleček je dobro sredstvo za pokončevanje raznih rastlinskih in živalskih škodljivcev ter se je že v mirnem času rabil v velikih množinah v to svrhu. Dandanes ga potrebujemo še bolj, ker nedostaje drugih razkuževalnih snovi, ki smo jih imeli v mirnem času na razpolaganje. Pa tudi izvlečka dandanes primanjkuje, zaradi tega je finančno ministrstvo, dogovorno s kmetijskim ministrstvom odvzelo oddajo tega blaga vsem razprodajalnam tobaka in jo dodelilo samo kmetijskim organizacijam; in sicer na Kranjskem ima pravico do prodaje edino le c. kr. kmetijska družba kranjska.

Opozoriti moramo tudi svoje člane, da družba ni dobila naročene množine tega blaga, ampak le v manjši množini, zaradi česar ne bo mogla ustreči vsem zahtevam in se priporoča zaradi tega naročevati ga v manjših množinah. Manj pa kot 1 kg družba ne more oddajati, ker je najmanjša množina 1 kg v pločevinasti posodi, ki stane 3 K kos v zalogi družbe. Družba razpolaga tudi s posodami 5 kg vsebine, ki stanejo po 12 K ena.

Raba tobačnega izvlečka je preprosta. V primerni množini vode se raztopi ta snov in s to tekočino se poskropi ali namaže rastline ali živali, ki so napadene po škodljivcih. Sledi nekaj navodil, proti katerim mrčesom in škodljivcem in v kaki meri se rabi tobačni izvleček.

Za pokončevanje listnih uši (ušic), ličink, košeniljk ali skakačev, zmešaj 1 kg izvlečka v 100 litrih vode, ali pa eno jedilno žlico v 1 litru vode.

Za pokončevanje rdečega pajka, golih ličink in gosenic zmešaj 2 kg izvlečka v 100 litrih vode.

Za pokončevanje gosenic rovaric, stenic na listih hrušek (tingis piri) in različnih kosmatih gosenic (na pr. prsteničarjev) se je izkazala zmes 1 1/2 kg izvlečka in 1/4 kg lizola na 100 litrov vode najprimernejša.

Raztopino je treba razpršiti z brizgalko za žuželke (razpršilko) ali s trtno škropilnico na tiste dele rastline, ki so se jih lotile žuželke. Čim bolj se tekočina razprši, tem večji je uspeh. Ogibati se je pa treba, da se na listih ne naredi večje kapljice te tekočine, ker drugače te osmode lističe.

Dobro je vsakim 100 litrom raztopine primešati za pest debel kos mazalnega mila, da se tekočina lažje prime listov in fineje razprši.

Zaradi strupenosti tobačnega izvlečka se oddaja le v zaprtih pločevinastih posodah in ga je hraniti v kakem hladnem, toda suhem prostoru, kjer pozimi ne zmrzuje. Kjer so jestvine, tam ga ne smemo hraniti. Ministrstvo je tudi zabranilo, da prodajalec ne sme prodajati odprtih škotelj in ga tudi ne oddajati nezanesljivim osebam.

Tobačni prah je nadomestek za izvleček, in ga oddaja tobačna režija po 8 vinarjev za kilogram, ker ne more proizvajati zadostne množine izvlečka. Če hočemo dobiti tako raztopino, kakor nam jo da 1 kg izvlečka v 100 litrih vode, t. j. enoodstotno raztopino, potem vzamemo 4 kg tobačnega prahu na 100 litrov vode, zmešamo dobro vse skupaj in pustimo 10 do 12 ur namakati. Pri tem pa moramo zmes večkrat premešati; nato pustimo, da se gošča seseda na dno, tekočino precedimo skozi platno in jo potem lahko takoj rabimo. Taka raztopina pa se ne drži predolgo. Če si jo hočemo ohraniti za poznejše škropljenje, moramo ji dati na 100 litrov 5 gramov lizola.

Ako rabimo bolj močno raztopino, vzamemo temu primerno več kg prahu na 100 litrov vode; na pr. za 1 1/2 % 6 kg, za 2 % 8 kg na 100 litrov vode.

Tobačni izvleček in prah sta dobro sredstvo tudi proti škodljivcem na živini, t. j. proti garjam in ušem. Vendar moramo pri tem ravnati zelo previdno, kajti če prihaja izvleček, tudi razredčen, v dotiko z ranami in s tem v kri, provzroči lahko zastrupljenje, kajti nikotin, ki se nahaja v tobaku, je zelo hud strup.

L.

Apneni dušik, najboljše sedajno dušičnato gnojilo.

V sedanji vojni je naši vojskujoči se skupini zaprt ves svet in zaradi tega si moramo pomagati samo s tistimi surovinami, ki so na razpolaganje v naših državah. Kakor najboljše dušičnato gnojilo je znan čilski soliter. Tega smo pred vojno dobivali iz Amerike; sedaj nam je ta vir vsahnil. Drugo najbolj znano gnojilo je amonijev sulfat, ki smo ga v velikih množinah doma proizvajali s pomočjo žveplene kisline. To snov pa potrebuje dandanes vojna industrija v taki meri, da je za napravo gnojil ne preostane veliko. Edino dušičnato gnojilo, ki nam je vsaj deloma še na razpolaganje, četudi ne v zadostnih množinah, je *apneni dušik*.

To umetno gnojilo se proizvaja iz prostega dušika, ki se nahaja v zraku, ter iz apnenega karbida. Kako se ta dela, o tem je „Kmetovalec“ že svoj čas natančno poročal. Apneni dušik je zmes različnih snovi in obstoji v prvi vrsti iz apnenega cianamida, ki veže dušik, dalje iz apna in ogljika. K tem se pridruži še nekoliko manj važnih sestavin, ki znajo rastlinam vendarle škodovati, ako se nahajajo v večji množini v tem gnojilu.

Apneni dušik je črn, fino zmlet prah, ki ga dobivamo v kositrastih posodah, da ne pride v dotiko z zrakom in vodo. Da se ne pokvari, moramo ga držati v suhih, zračnih in ne pretopljenih prostorih. Da se pri trosenju preveč ne praši, ga pripravijo z vodo in z oljem tako, da se lažje z njim dela. Tak, ki ni razmešan z vodo in oljem, vsebuje 19 do 21 %, pripravljen pa le 15 do 16 % dušika.

Apnenega dušika, dokler je še nerazkrojen, rastlina ne more uporabiti za hrano, ampak najprej se ta mora izpremeniti v zemlji v amoniak in soliter, kateri slednji je rastlinam skoro edina dušičnata hrana. V težkih zemljah se izpremeni preje v to hranilo nego v peščenih lahkih prsti, zaradi česar ga z boljšim uspehom rabimo za močne zemlje. Pa vendar so tudi druge navadne zemlje, izvzemši močvirne in kisle, zelo hvaležne za gnojenje z njim. Razen z dušikom deluje apneni dušik tudi z množino prostega apna, ki pospešuje razkranje dušičnatih gnojil, na drugi strani pa je tudi apno samo dobro hranilo za rastline. Nadaljni učinek dušičnatega apna obstoji v tem, da zatira plevel s svojo jedkostjo in deloma stem, da ojači rastline, ki hitro rasejo in istega zaduše.

L.

Koliko kilogramov apnenega dušika rabimo na hektar?

Hektar ali nakratko označen s *ha* je svetovna mera, ki obsega 10.000 četvornih metrov, oral pa ima

samo 5.755 četvornih metrov; torej en *ha* je približno $1\frac{3}{4}$ orala, ali da izračunimo iz spodnjih števil, ki so določene za *ha*, množino apnenega dušika, ki ga rabimo za oral, vzamemo okroglo število: dva orala na en *ha*. Torej, ako vzamemo polovico navedene množine, dobimo množino apnenega dušika, ki ga potrebujemo za oral. Na mernik posetve pa računamo eno desetino *ha*.

Apnenega dušika rabimo na en *ha*:

Ozimine: pšenica	150	do 200 kg
„ rž	150	„ 200 „
„ ječmen	100	„ 150 „
Jarine: oves	150	„ 200 „
ječmen	100	„ 150 „
pšenica	100	„ 150 „
rž	100	„ 150 „
Koruza	150	„ 250 „
Krmska in sladkorna pesa	200	„ 300 „
Krompir	100	„ 150 „
Travniki	100	„ 150 „
Vinogradi	400	„ 500 „

Vsak razumen kmetovalec, ki je že rabil umetna gnojila, ve, da tukaj navedene množine so samo neke vodilne številke, ki jih ne smemo preveč prekorati ne navzgor in ne navzdol, če hočemo imeti dober uspeh z apnenim dušikom. Eno je gotovo: čim več gnojila si vzamemo, tem gotovejši in večji uspeh smemo od njega pričakovati.

L.

Kdo se naj še zgledi za državni preživljenski (vzdrževalni) prispevek?

Spisal dr. Lapajne, odvetnik v Krškem.

(Konec.)

III. Koliko znaša sedanji prež. prispevek?

Med tem, ko so bili prež. prispevki po starem zakonu *neznatni* in vselej z gotovimi zneski *določeni* (35, 70 h, 1.05 K), jih je novi zakon izdatno *povišal*, z gotovim zneskom pa določil le za *zakonske žene, zakonske otroke* in tiste svojce, ki so živeli z vpoklicanim v *skupnem gospodarstvu*. (Ugodnosti zak. otrok uživajo tudi tisti nezakonski otroci, katerih matere so bile neveste vpoklicanega očeta ter so po junaški smrti svojega ženina s cesarsko milostjo zadobile njegovo rodbinsko ime.) Za vse te znaša prež. prispevek K 1.60 na dan, po večjih mestih (Ljubljani, Trstu, Mariboru, Celovcu) K 1.80. K 1.80 dobe tudi tisti svojci, ki so ob času vpoklica živeli z vpoklicanim na Hrvaškem, v Bosni ali na Ogrskem; če so pa živeli z njim na Nemškem ali izven monarhije, dobe K 2.— na dan.

Svojci, ki z vpoklicanim niso živeli v skupnem gospodarstvu, dobe prež. prispevek v tisti višini, v kateri jih je vpoklicani *dejanski* podpiral, vendar največ K 1.60 na dan. Ako pa spadajo k svojcem, katere bi bil vpoklicani po obč. drž. zak. *moral* vzdrževati (nezak. otroci, starši v bedi in dr.), potem jim določijo prež. komisije (tudi če jih ni podpiral) *primeren prispevek*; če pa je že izšla sodn. sodba, *po sodišču priznani znesek*.

Razločevanje novega zakona med svojci, ki so živeli z vpoklicanim v skupnem gospodarstvu ali izven njega, je zaradi tega utemeljeno, ker je bilo preživljanje prvih očitno v *višji* meri odvisno od zaslužka vpo-

klicanega, kakor pri zadnjih. S tega stališča je treba razlagati pojem skupnega gospodarstva, kadar postane sporen, in izreči n. pr. za v skupnem gospodarstvu živeče tudi starše, katerih sinovi delajo čez teden v rudnikih, a se ob nedeljah vračajo z zaslužkom domu ter odnašajo v ponedeljek hrano za cel teden s seboj (okolica Trbovelj in drugje).

Na naraščajočo draginjo se ozira zakon pri določitvi, da je tiste prež. prispevke, ki se dajejo v višini svojodobne dejanske podpore ali sod. sodbe, *povišati za polovico* (50 %), ako so bili svojci podpirani še *pred 1. avgustom 1916*, ali je bila sodba izrečena še *pred tem dnevom*. (Napačno bi bilo, zvišati prispevek le za polovico do 1. avgusta 1917 izplačevanega prež. prispevka.) Poslanska zbornica deluje na to, da se prejšnja dejanska podpora ali pred 1. avg. 1916 sodnijsko priznani znesek *poviša za celih 100 %*, torej *podvoji*.

Dvojnega prež. prispevka, t. j. po dveh vpoklicanih (sinovih ali za možem in sinom itd.) ne more noben svojec prejemati, ker bi to nasprotovalo pojmu „preživljanja“. Pač pa dobi tisti svojec, ki je *trajno nezmožen za delo* in je živel z vpoklicanim *sam* v skupnem gospodarstvu, *dvakratni* prež. prispevek, torej K 3.20 na dan.

Razločevanja starega zakona, ali žive svojci v lastnem ali najetem stanovanju, ali so otroci že osem let stari ali še niso, novi zakon ne pozna, ravnotako ne omejitve, da članom enega gospodarstva priznani prež. prispevki skupaj ne bi smeli presegati povprečnega dnevnega zaslužka vpoklicanega vzdrževalca. Edina omejitev novega zakona obstoji v določbi, da gre v skupnem gospodarstvu živečim svojcem *največ K 12.—* na dan.

Vdovam in sirotam, ki dobe po padlih možeh in očetih *preskrbovalnine* (vdove pešcev 108 K, sirote 48 K na leto, višjih šarž malenkost več), se te *preskrbovalnine* v prež. prispevke *vračunijo* (prispevki torej zmanjšajo za 30 h ozir. 13 h na dan). Vendar se morajo prispevki, ki so se priznali pred 1. avgustom 1917, pred odtegnitvijo *preskrbovalnin* v zmislu novega zakona *povišati na K 1.60 na dan*, tako da znašajo po tej odtegnitvi za vdove pešcev K 1.30, za sirote K 1.47, za vdove in sirote višjih šarž nekaj manj.

Begunske ali druge, četudi redne *podpore* prež. prispevkov *ne krčijo*. Le glede „*amerikanskih*“ podpor, ki se bodo izplačevale zakonskim ženam in otrokom v enaki višini kakor prež. prispevki, je določeno, da jih ne morejo uživati obenem s prež. prispevki. Pač pa ni zakonske ovire, da se na prošnjo nakažejo *amerikanske podpore proti ustavitvi* vojaških prež. prispevkov. Take prošnje bodo vlagale zakonske žene, ki za sinom-vojakom ali kakim drugim svojcem še ne prejemajo tako visokega zneska (K 1.60 na dan), kakor jim pritiče za v Ameriki zadržanim možem.

IV. Kako se prež. prispevek uveljavi?

K uveljavljanju prež. prispevka spada, da se v „*zglasitvi*“ pri občini rednega bivališča vse potrebno *trdi*, vse potrebno *dokaže* in potem svojo, v zakonu utemeljeno pravico *zasleduje* do najvišje stopnje. K sprejemu *zglasitve* so občine brezpogojno *zavezane* in je ne smejo odkloniti iz razloga, da je *zglasitev* neutemeljena. Odklonitev pristoji edino prež. komisijam, ki *zglasitve ne* smejo presojati *po prostem preudarku*, ampak *zgolj po določbah zakona*.

Najpomankljivejše so zglasitve pri *trditvah*. Pri peti se čisto, da se zglašijo prež. prispevek šele nekaj tednov, mesecev ali celo let po vpoklicu vzdrževalca. Ali nikoli ne navede zglasilec časa, od katerega dalje je njegovo preživljanje zaradi vpoklica prišlo v nevarnost. To ima za posledico, da mu prizna komisija prispevek šele z dnevom prošnje, ker prejšnjega termina spolnjenih zak. pogojev tam ni trdil, ne dokazal. Nezakonske matere navajajo sicer, da je nezak. oče pošiljal denar, a ne razločujejo ali za otroka ali tudi za nje same. Le v zadnjem slučaju se morejo nadejati priznanja prispevkov tudi zase.

Pri *dokazovanju* morejo komisije pripuščati vsake vrste dokazila, le pri ugotovitvi invalidnosti se imajo iz opreznosti ozirati na vojaška spričevala ali mnenje državnega zdravnika. Očetovstvo se lahko dokaže — razen s sodn. sodbo ali pismenim priznanjem pred voj. oblastjo — s priznanji v zasebnih pismih. Visokosti po pošti prejetih podpor ne dokazujejo le odrezki nakaznic (ki se čisto pogube), ampak tudi potrdila izplačujočih poštnih uradov in pod. Tudi na priče je zmiraj dopustno se sklicevati.

Po starem zakonu *pritožbe* zoper odločbo prež. komisije (v administr. postopanju) sploh ni bilo. Novi zakon pripušča tako pritožbo, imenovano „*priziv*“, ki gre na deželno prež. komisijo, vložiti pa jo je v 60 dneh po dostavitvi odločbe pri okr. prež. komisiji. Razen priziva je dopustna v istem roku „*opozoritev*“ na okrajno prež. komisijo, ako se more stranka v podporo svojemu odklonjenemu zahtevku sklicevati na *nove*, dotlej komisiji neznane razloge. Takim utemeljenim opozoritvam okrajne komisije same ugoode, kar postopanje zelo pospeši. Zoper odločbo deželne prež. komisije je mogoča (tudi v 60 dneh po dostavitvi odločbe) pritožba na upravno sodišče, podpisana po odvetniku.

Imenovani pravni leki niso pripustni le zaradi *napačne uporabe zakona*, ampak tudi zaradi *pomanjkljivosti postopanja*. Taka pomanjkljivost je podana zlasti, ako komisija vključuje temu, da je kako važno okoliščino že potrdila občina, o njej še po drugih organih poizveduje, ki poročajo drugače in ako potem to nasprotno poročilo sprejme za podlago svoji odločbi, ne da bi je bila preje zglasilcu *predočila* (in mu dala priložnost, nasprotna pojasniti).

Ako se razmere odklonjenega zglasilca *izpremene* (*poslabšajo*), more brez ozira na prejšnje pravomočne odločbe komisije vložiti *ново* prošnjo.

Pravne leke morejo vlagati le tisti, ki so po spodbijani odločbi oškodovani, ne tudi vsi tisti, ki morejo zanje prež. prispevek zglasiti (to je dovoljeno tudi pomožnim pisarnam, dobrodelnim društvom in dr.). Pač pa je upr. sodišče priznalo pravico pritožbe tudi vpoklicanemu vojaku za vse odklonjene svojce. — Proti *ustavitvam* prež. prispevkov so pripustni isti pravni leki, kakor proti odklonitvam. — Vse vloge so *koleka proste*.

Pravica do prež. prispevka *zastara*, ako se vojak vrne domu, v *dveh* mesecih po njegovi vrnitvi, ako je pa padel, pri vojaki umrl ali ga pogrešajo, v *šestih* mesecih, potem, ko so njegovi svojci *zvedeli* za smrt ozir. pogrešanje. Vendar se dela v poslanskih krogih na to, da naj pred demobilizacijo nobena pravica zaradi zastaranja ne ugasne.

Ako so se prež. prispevki komu *pomotoma* izplačali ali, ako so se izplačali v previsokem znesku jih po posebni določbi zakona *ni treba vračati*. To

velja pa le, ako prejemalec pomote ni poznal. Kdor *vedoma* preveč vzame, proti temu zadobi država *odškodninski* zahtevek, ki se more uveljaviti s civilno tožbo, a dati povod tudi kazenski ovadbi.

VOJNE ZADEVE in NAREDBE.

Zvišanje cen za klavno goved.

C. kr. kmetijsko ministrstvo je naročilo »Deželnemu mestu za vnovčevanje živine v Ljubljani« (brz. kmet. min. z dne 20. marca 1917, št. 15.515., na dež. vlado), da sme klavno goved. plačati 1 K za *kg* žive teže pri vsaki kategoriji višje kot dosedaj, to pa le tistim rejcem, ki oddajo živino »Kranjskemu dež. mestu za vnovč. živ.«, oziroma njega zaupnikom prostovoljno. Če je treba vzeti žival potom prisilne rekvizicije, plača se le dosedaj veljavna cena. Pri živini, določeni za civilni konsum po občinah, se bo pod zgoraj omenjenimi pogoji plačevala tudi zgoraj omenjena višja cena. Meso pa ostane pri sedanji ceni ter se cena mesu za civilno prebivalstvo ne zviša. Razliko med sedanjo ceno in višjo ceno, katero bo rejec prejel, bo nakazalo finančno ministrstvo »Kranj. dež. mestu za vnovč. živ.«

Opomba uredništva. Glasom gorenjega veljajo odsele za klavno goved naslednje cene, in sicer: za vole I. kakovosti *kg* po K 4'50, II. kakovosti po K 4'—, III. kakovosti po K 3'50; za krave I. kakovosti po K 4'10, II. kakovosti po K 3'70, III. kakovosti po K 3'30; za telice in bike I. kakovosti po K 4'30, II. kakovosti po K 4'—, III. kakovosti po K 3'40; za koščeno živino po K 2'80. Za kalo se sme odbiti do 5% od žive teže v kolikor je živina nakrmljena ali napojena. (Glej »Tržna poročila« na ovojnem listu.)

Nakup in rekvizicije plemenske živine.

(Ukaz dež. predsednika z dne 26. marca 1918, št. 6070.)

Na podlagi § 5. min. naredbe z dne 27. avgusta 1917, drž. zak. št. 367., je pooblaščen Deželno mesto za vnovčenje živine v Ljubljani nakupovati plemensko živino, kakor bike, krave in telice pri živinorejcih, kateri imajo večje število take živine kot je za njihovo gospodarstvo neobhodno potrebno ter niso oddali nič ali pa z ozirom na velikost njihovega gospodarstva premalo klavne živine.

Za prevzeto živino je z ozirom na plemensko ali koristnostno vrednost dovoljen pribitek do 25%, k sicer veljavni nakupovalni ceni.

Nakupljene živali ima oddajati omenjeno mesto živinorejcem, katerim so bile od njihove plemenske ali koristne živine odvzete manjšposobne živali v klavne namene, in ki vsled tega za velikost gospodarstva nimajo več vsaj za silo zadostnega števila živine.

Ako živinorejec ni voljan po zaupniku »Deželnega mesta za vnovčenje živine« zahtevano plemensko žival prostovoljno oddati, jo pa mora pri prihodnjem prigonu vsakako prignati tja, kjer se živina prevzema. Zastopnik okrajnega glavarstva potem odloči na podlagi omenjene min. naredbe po zaslubi župana ali njegovega namestnika, zaupnika »Deželnega mesta za vnovčenje živine« in po potrebi tudi drugih zanesljivih oseb, je li dotični posestnik dolžan zahtevano žival oddati ali ne. V slučaju ugotovitve, da je živinorejec zahtevano žival dolžan oddati, se mu ista takoj prisilnim potom odvzame.

Gledati je, da se odda za eno plemensko žival po eno dobro, težko klavno žival ali po dvojce manjvrednih klavnih živali.

Vojaške rekvizicije živine v celi državi.

Vojno ministrstvo je z ukazom št. 39.107. telegrafično odredilo, da se po celi Avstriji začno vršiti rekvizicije živine z vojaško pomočjo, ker se izlepa ne more dobiti predpisanega števila klavne živine. »Deželni mestom« v posameznih kronovinah pridelil se je poseben častnik, ki bo nadzoroval in odrejal dobave živine po deželi. Ta častnik bo imel na razpolaganje večje vojaške oddelke, ki bo v slučaju, ako se ne bo po zaupnikih »Deželnih mest« dobavilo predpisano število živine, takoj nastopilo z oboroženo silo in bo spravilo samo živino k dobavam. Za vso živino, ki jo bo vojaštvo samo spravilo k dobavam, se bo plačevala znižana cena, ozir. prejšnja stara cena, torej K 1.— manj za *kg* žive teže kot sicer, po vrhu pa se bodo odbili še rekvizicijski stroški.

»Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine v Ljubljani« se je že zdavnaj balo, da bo prišla navedena odredba vojnega ministrstva, ker je v nekaterih krajih zelo veliko živine manjkalo ter so bile dobave brezuspešne. »Deželno mesto« se je branilo, kolikor časa se je dalo vojaških rekvizicij ter svetovalo in prosilo kmetovalce naj rajši dajo prostovoljno živino, kakor z vojaško silo. Žalibog, da so nastopali različni hujskači, ki so odgovarjali ljudem, naj ne dajo predpisanega števila živine za vojaštvo. Ako zaupniki »Deželnega mesta« ne bi določili pri rejcih predpisano število živine za odvzem, bodo morali takoj nastopiti župani uradno ter sami določiti, katera živina naj se odvzame in sodelovati pri rekvizicijah brezplačno.

»Deželno mesto za vnovč. živine« sedaj ne ve dati živinorejcem drugega nasveta, kakor da oddajo, ako določi zaupnik kako žival za oddajo, isto ob pravem času brez izgovora k dobavi. Zaupniki bodo vzeli tisto živino, ki se razmeroma čeprav težko, pa vendar najlaže pogreša. Brez žrtev itak ne gre.

Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine v Ljubljani.

Vojaški konji za kmetijska dela.

(Ukaz kmet. ministrstva z dne 30. marca 1918, št. 15.391.)

Vsled ukaza vojnega ministrstva odd. 10., št. 52.000. res., bo vojna uprava tudi letos oddajala konje za pomladansko obdelovanje. Prosilcem bo dodeljevala take konje »Deželna posredovalnica za delo« pri c. kr. deželni vladi v Ljubljani (v drugih kronovinah enaka posredovalnica pri deželni vladi ali namestništvu). Krmo ima dati brezplačno oni, ki dobi konje na posodo. Te konje je dovoljeno porabljati izključno le za kmetijska dela, ker se sicer takoj odtegnejo.

Tozadevni ukaz kmet. min. št. 14.687. iz leta 1917. ostane v veljavi.

Poleg gorenjega je odločilo vojno ministrstvo odd. 90.044. res., žetveni oddelci, da se bodo posojale kmetovalcem tudi cele trenske vprege z vozniki vred, kateri imajo nalogo na živali paziti in jih oskrbovati. Kot protiuslugo ima prejemnik brezplačno priskrbeti krmo, vozniku pa mora dati popolno hrano, za katero povrne vojni erar po 3 krone na dan. Poleg tega pa mora kmetovalec plačati vozniku v kraju običajno delovno mezdo, a ta ne sme znašati manj kot po 3 krone na dan.

Vprege z vozniki se bodo oddajale v bližnjo okolico dotičnih vojaških krdel, in sicer tako, da se morejo vpo-klicati v teku 24. ur, ako bi krdelo moralo iti naprej.

Vozniki so dolžni paziti, da konji dobivajo dovolj krme ter da se istih preveč naporno ne uporablja. *

Ukaz c. kr. deželnega predsednika na Kranjskem

z dne 9. aprila 1918, št. 10.773.,

o določitvi najvišjih cen za nadrobno prodajo krompirja.

Člen I.

§ 1. ukaza z dne 2. novembra 1917, dež. zak. št. 54., se izpreminja in naj se glasi tako:

§ 1.

Pri nadrobni prodaji krompirja avstrijske letine 1917, to je kadar se prodaja v množinah pod enim metrskim stotom porabnikom, se do preklica ne sme preseči za en kilogram zdravega, primerno suhega krompirja brez prsti in kali, izvzemši rogljičarja, cena 32 vinarjev.

Člen II.

Ta razglas dobi moč z dnem razglasitve.

C. kr. deželni predsednik:

Henrik grof Attems s. r.

Vprašanja in odgovori.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dobajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo »Kmetovalec«, se »učelno odgovarja le v »Kmetovalcu«. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med »Vprašanja in odgovore«, na ostala vprašanja se pa odgovarja pisмено, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edinole na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V »Kmetovalcu« se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčeve ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na pozneje došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v »Kmetovalcu«, ampak le pisмено, če je pisnu priložena 1 K v znamkah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh, večjih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 59. Kako se napravi krušno peč primerno za domačo porabo v kmečki hiši, ki bi imela vse dobre lastnosti: hitro in dobro izpečenje kruha, poraba malo drva in lahko delo? (R. L. v L.)

Odgovor: Krušna peč, ki naj bo primerna za kmetško hišo, je najbolj zidati v obliki polovice jajca. In sicer naj bo njena dolžina poldrugikrat tako velika kakor širina; najvišja višina pa tretji del širine. N. pr., ako je peč dolga $1\frac{1}{2}$ m, naj bo široka 1 m, visoka pa 33 cm. Ako je peč zidana na prostem, torej ne v zidovje hiše same, naj bodo zidovi 50 do 60 cm debeli. Zunanji zidovi so lahko iz navadne opeke ali iz kamenja. Obok v notranjosti peči se sestavi iz posebn v to svrhu žganih opek, ali v sili tudi iz kosov strešnih korcev, ki se jih postavi navpično. Vmes se zveže z malto, ki smo ji dodali veliko množino zdrobljenega kremenca in ilovice. Peč je tlakovana s posebno močno žgano opeko, ki se jo dela samo v to svrhu; navadna opeka ni dobra, ker se prehitro kruši. Med zunanjim zidovjem in notranjim obokom natrosimo zadostno množino zdrobljenega kremenca v malto ali pa tudi zdrobljeno opeko. Dobra je tudi v ta namen ilovica ali pa premogov pepel, torej snovi, ki ne prepuščajo toplote skozi. Dimnika se navadno napravita dva, ki imata izhod iz peči v zadnjem delu oboka, se izpeljeta med obokom in gorenjo steno ter končata spredaj nad vratmi peči. To pa zaradi tega, da dim in gorki zrak grejeta peč tudi odzgoraj. Izhoda dimnikov nad pečjo morata biti taka, da se jih, ko se peč ugreje in se v njo postavi kruh, s kako cunjjo ali primernim zamaškom zamaši, da gorki zrak ne uhaja več iz peči. Spredaj napravite navadna železna vrata, ki se dajo dobro

zapreti. Ob strani vrat v zidu se navadno napravi še približno 15 cm visoka in 10 cm široka luknja, ki se da zamašiti s steklom, ki nam služi za luč, s katero posvetimo v peč, da vidimo, ako je kruh že pečen. Taka peč, pravilno napravljena, porabi malo drv za kurjavo, se hitro ugreje, drži dolgo časa toploto in speče kruh v najkrajšem času. Seveda sami ali tudi z navadnim zidarjem take peči ne morete zidati, kajti zato so posebni veščaki, ki se bavijo večinoma samo z zidanjem takih kmetijskih peči. Poizvedite tam v bližini, kje se tak mojster nahaja, pa mu poverite to nalogo.

L.

Vprašanje 60. V tukajšnjem rudokopu nas je nad polovico delavcev in voznikov, ki smo bili potrjeni za vojaško službo. Oprostili so nas za tukajšnje delo. Nihče od nas ni prosil za preživljenski prispevek, ker so nam rekli, da nimamo pravice. Druga polovica je bila pri vojaki; potom prošnje so bili oproščeni za delo v rudokopu. Ko so prišli semkaj, se jim je odtrgala vzdrževalnina, ki so jo prej dobivali. Vojaško poveljstvo je poslalo semkaj nekaj mož-tujcev za delo. Svojci teh pa dobivajo še vedno državni prispevek. **Kdo ima pravico do državnega preživljenskega prispevka?** (M. U. v S.)

Odgovor: Svojci vseh potrjenih vojakov, ki so zaradi civilnega dela prosti vojaščine, nimajo pravice do državnega preživljenskega prispevka, četudi so zaposleni v obratih, ki delajo v korist vojaštva, ali v takih, ki so pod vojaškim nadzorstvom. Za svoje delo dobivajo dnevno mezdo, ki se po § 4. zakona z dne 27. julija 1917 o preživitvi smatra za meščanski zaslužek. Pravico do preživitve izgube tudi svojci onih vojakov, ki so bili zaradi dela v takih obratih trajno ali na nedoločen čas oproščeni vojaške službe, oziroma za to dobo poslani na dopust. Tudi ti dobe dnevno mezdo v domačem kraju, kjer so se nahajali prej, oziroma se še vedno nahajajo njih svojci. Vojaki, ki jih je njih poveljstvo poslalo v tak obrat za delo, pa niso vojaščine prosti, ampak se nahajajo še vedno v vojaški službi in so lahko vsak čas odpoklicani na drugo mesto. Dobivajo pa tudi dnevno mezdo, ker se morajo sami preživljati. Svojci takega vojaka, nahajajočega se navadno v tujini, morajo dobivati preživitvino, ker jih on ne more preživljati. Ravnotako imajo pravico do preživitve svojci onih vojakov, ki dobe dopust za določen čas, za kratko ali večmesečno dobo, na pr. iz zdravstvenih oziror ali za kmetijsko obdelovanje, kajti taki dopusti se smatrajo še vedno za vojaško službovanje. Iz navedenega sledi, da v tamošnjem rudokopu imajo pravico do preživitve edinole svojci onih vojakov-tujcev, ki jih je vojaško poveljstvo poslalo tja na delo, drugi delavci in vozniki, četudi so potrjeni ali oproščeni, pa ne. Natančneje podatke o tem, dandanes tako važnem vprašanju dobite v članku »Kdo se naj še zgleda za državni preživljenski (vzdrževalni) prispevek« v 4.-5., 6. in 7. številki letošnjega »Kmetovalca«, ki ga je spisal dr. Lapajne, odvetnik v Krškem.

L.

Vprašanje 61. Pri tukajšnjem poslopju je že kakih 10 let vsajena trta »španjolka«. Pred petimi leti je obročila nekaj grozdja, a zadnja tri leta je bujno cvetela. Vsa polna je bila cvetja. Ko pa je odcvetela, je vsa tri leta odpadel do zadnjega ves cvet. **Kaj je vzrok, da trta oprhne?** Morebiti ji škoduje gnoj iz stranišča ali pa zredčena straniška gnojnica, s katero ji prilivam. (Š. V. v D.)

Odgovor: Da Vaša trta v cvetju oprhne, je gotovo krivo enostransko, močno gnojenje z gnojnico (z dušikom), vsled česar se zeleni organi (listi) trte zelo močno razvijajo, medtem ko cvetju nedostaja hrane. Sredstva proti temu so: opustitev gnojenja z dušikom, gnojenje s fosfatnimi gnojili (s superfosfatom ali Tomasovo žlindro), dolga režnja

in obročkanje trt. Zadnje sredstvo je pripomoček, ki najhitreje pomaga. Kako se obročkanje izvršuje, je opisano v »Kmetovalcu« iz leta 1914. na strani 83. Skalický.

Vprašanje 62. Letos so mi zajci in srne pokončali 29 drevesc, ki sem jih posadil spomladi l. 1916. Drevesca so zelo lepo rasla; to zimo mi jih je pa divjačina pokvarila. Pisal sem najemniku lovišča že pred dvema mesecema, kako škodo imam vsled tega in ga opozoril, naj škodo pregleda in preceni. Ta se pa za to niti ne zmeni. **Ali imam pravico, zahtevati odškodnino za po divjačini pokvarjena drevesca?** (I. A. v M.)

Odgovor: Zakon o povračilu škod, storjenih po lovu in divjačini z dne 19. maja 1889, se glasi v § 7.: »Oškodovanec mora svoje zahteve za povračilo škod, storjenih po lovu in divjačini, naznaniti pri okrajnem glavarstvu najpozneje v 14 dneh po tem, ko je zanje zvedel, ter zahtevati, da se škoda takoj ceni. Če se povračilo ne zahteva v omenjenem roku, oziroma če se opusti prošnja za ceneitev, izgubi pravica do odškodnine svojo moč.« Vi ste sicer naznanili škodo najemniku lovišča, niste je pa naznanili okrajnemu glavarstvu in zaraditega je pravica do odškodnine zastarela in sedaj ne morete več zahtevati povračila škode. Ta zakon poznajo najemniki lovišča dobro in zaraditega se tudi ne brigajo za tozadevna naznanila oškodovancev, ampak samo čakaajo, da pravica odškodnine zastara, ker potem niso več dolžni povrniti škode. Opozarjamo Vas, da v bodoče takoj naznanite take poškodbe pristojni oblasti in istočasno tudi najemniku lovišča, da Vam pravica do odškodnine ne zapade.

L.

Vprašanje 63. V domačem gospodarstvu se nujno rabi različno blago, ki se ga ne more dobiti na drug način, kakor samo z izmenjavo blaga za blago. Nekateri pravijo, da je to kaznjivo. Sam sem pa večkrat čital, da se razni uradi sami, n. pr. vojaški, poslužujejo take kupčije. **Prosim pojasnila, ali je dovoljeno domače pridelke zamenjati z drugim blagom?** (A. W. v M. I.)

Odgovor: Izmenjava blaga ni nikjer prepovedana in ne kaznjiva. Ravnotako ni tudi nikjer določeno, v kakih množinah se lahko to izmenjavo izvršuje in katere cene blaga so pri tem merodajne. Cene pri izmenjavi sploh ne prihajajo upoštevanje, ampak odločuje samo vrednost, ki jo ima dotično blago za posamezne izmenjalce. Ta vrednost je pa zelo različna in zavisí od osebne potrebe izmenjalca. Na pr., če smatra kdo, da ima zanj kaka obleka enako vrednost, kakor 10 kg slanine in je lastnik te obleke pripravljen, jo oddati za navedeno množino slanine, je s tem izmenjava pravoveljavna, ker sta oba izmenjalca mnenja, da je blago drugega zanj enako vredno, kakor lastno blago. Taka izmenjava je torej samo zasebna zadeva, v katero se vmešavati nima nihče pravice.

L.

Vprašanje 64. Ker je v sedanjih razmerah trda za steljo, uporabljam v to svrhu brinjeve veje. Ker jih nisem dosedaj še rabil v to svrhu, ne vem, **kako vpliva gnoj brinjevih vej na rastline.** (I. R. v C.)

Odgovor: Za steljo je sicer dobro vsako mehko vejevje, le za gnoj ni vse primereno. Brinjeve veje imajo v sebi veliko množino smole in zaraditega se v zemlji le težko razkrojijo. Tak gnoj je preveč mrzel in tudi ne da preveč redilnih snovi rastlinam. Brinjevo igličevje ne more tudi vsrkati vase zadostne množine gnojnice, da bi jo oddalo potem v zemlji pri razkrojanju rastlinskim koreninam v hrano. Seveda, če primanjkuje druge stelje in si drugače ne vemo pomagati, ne preostaja drugega, kakor da porabimo tudi brinje za steljo. Bolje je na vsak način, kakor da pustimo, da se gnojnica izgubi. Priporočamo Vam pa, tak gnoj pustiti več časa na gnojišču, da se dobro prekuha, oziroma preje razkroji, nego pride v zemljo.

L.

Vprašanje 65. Pogodil sem se z lastnikom krave, da jo prevzamem v rejo, ko bo tele odstavljen, in kot odškodnino za krmo da imam mleko čez zimo. Lastnik mi je pa poslal kravo, ki je molzla samo liter mleka na dan. Pet mesecev sem jo redil zastonj. Sedaj bo krava storila, in lastnik se je oglasil, da jo vzame takoj nazaj, ko bo tele odstavljen. **Ali je lastnik upravičen, odvzeti mi kravo takoj po odstavljenju teleta,** ali mi jo mora pustiti, da jo izmolzem, dokler ne bo imela toliko mleka, kolikor je molzla, ko sem jo jaz sprejel od njega, ker sem drugače zelo oškodovan? (F. S. v L.)

Odgovor: Iz Vašega dopisa ni jasno razvidno, kako je bila sklenjena pogodba med Vami in lastnikom krave. Takoj pa, ko ste Vi prevzeli kravo v rejo, dasi je imela tako malo mleka, in se niste zaradi tega natančneje pogodili z lastnikom, ste molče pritrdili pogodbi. Lastnik ima torej pravico vzeti kravo nazaj po odstavitvi teleta, četudi ste Vi pri tem oškodovani. Nikakor pa ne morete od njega zahtevati, da Vam pusti kravo toliko časa, dokler bo dala isto množino mleka, ki jo je imela, ko ste jo prevzeli. Take pogodbe so večkrat zelo zamotane, zato je najbolje, ako se sklenejo pismeno in se v taki pogodbi navedejo vsi oni slučajji, ki bi znali vplivati na izpremembo iste, da stem ni oškodovan ne lastnik in ne rejec. L.

Vprašanje 66. Imam nekaj zajčkov, ki so postali grintavi in jim dlaka odpada. Svetujte mi, **kako odpravim kraste ali grinte pri zajcih?** (A. B. v K.)

Odgovor: Omenjene grinte so garje, ki se pojavljajo tudi pri zajcih. Zlasti napadajo zajce okoli ušes in po vratu, lahko pa se pojavijo tudi na kakem drugem delu života. Napravijo se kraste ali grinte in tamkaj odpada dlaka. Garje boste odpravili na ta način, da večkrat omočite kraste z 2% kreolinom ali lizolom (bi utegnili dobiti v bližnji lekarni ali drogeriji), nakar bodo čez nekaj časa kraste toliko odstopile, da jih morete z vlasnico previdno odstraniti. Dele pod krastami je namazati s peruanskim balzomom ali pa jih potresti z zdrobljenim žveplom (žveplenim cvetom). Ako ne bi dobili kreolina ali lizola, tedaj si pomagajte s tobaknim izvlečkom ali s tobakovo vodo, ki si jo napravite sami na ta način, da nekaj dni namakate in večkrat premešavate, oziroma tudi iztiskate namočene močne cigare ali pa navadni tobak. Prostore in kletke, v katerih se zajci nahajajo, je dobro izmisti s kreolinom, lizolom, ali tobaknim izvlečkom, nato pa jih je še pobeliti z apnenim beležem. *

Vprašanje 67. Pred več leti sem prosil soseda, naj mi dovoli posaditi na njegov svet drevesa, da mi delajo senco pred mojo hišo. Dovolil mi je to. Sedaj jih pa hoče posekati sam. **Kdo ima pravico posekati drevesa, tisti, ki jih je posadil, ali oni, na čigar zemljišču rasejo?** (I. S. v T.)

Odgovor: Če ste posadili drevo ali kako drugo rastlino na tuje zemljišče, četudi z dovoljenjem lastnika, preide po zakonu drevo ali rastlina v njegovo posest in Vi izgubite pravico razpolagati z njim. Sosed Vam je dovolil posaditi drevesa na njegov svet, ki njemu najbrže niti koristila niso, ampak samo Vam; uživali ste toliko let senco dreves, ki so rasla na tujem svetu. Pravice do teh dreves, četudi ste jih sami posadili, niste nikdar imeli. Sosed hoče sedaj drevesa odstraniti ter ima po zakonu do tega popolno pravico, kajti drevesa so njegova last. L.

Vprašanje 68. Od mojega 6—7 let starega vola gre že čez eno leto zelo mehko blato, tako da se vsak dan popolnoma onesnaži. Kljub temu pa vol rad žre in je dober

tudi za vožnjo. **Kako se ozdravi vola, ki ima trajni (kronični) črevesni katar?** (A. I. v V.)

Odgovor: Črevesni katar nastane pri živini, ako dobiva slabo ali neprimerno krmo, ali pa tudi kot posledica drugih bolezni, ki niso bile pravilno in popolnoma ozdravljene. Slaba krma, s katero smo dandanes prisiljeni krmiti našo živino, je povzročila že mnogo žledodčnih in črevesnih bolezni. Če črevesni katar traja več časa, rečemo, da je kroničen; in takega ni lahko ozdraviti. Navadno se doseže poboljšanje z menjavo krme, in sicer, ako ji pokladamo le lahko prebavno pičo, to so: oblode, zelena sveža trava, paša, mehko sladko seno, pesa, repa in podobno. Kot zdravilo je priporočljiva grenka sol, čaj encijana ali podobna odvajalna sredstva. Na vsak način traja tako zdravljenje več časa in pri stari živini tudi ni vedno uspešno. Navzlic temu, da vol še sedaj dobro žre in prilično dela, vsled te bolezni vendarle počasi propada. Dobra tečna krma ga že vzdrži več časa pri moči; ko pa enkrat opazite, da vol ne mara več redno žreti in da izgublja na životni teži, je najbolje, da ga čimprej oddaste mesarju. L.

Kmetijske novice.

Žrebčarna na Selu pri Ljubljani je sporočila c. kr. kmetijski družbi, da je v žrebčarno na Selu dodeljenih 6 žrebcev, ki ostanejo tamkaj do 1. julija. To priobčujemo v vednost interesiranim konjerejem. *

Oprostitev planšarjev. Kakor doslej, se bodo dovoljevali planšarjem tudi letos dopusti oziroma oprostitev, in sicer od 1. maja do 15. oktobra. Oprostitev se bodo dovoljevale le nujno potrebnim planšarjem letnikov 1868 do 1893. Prošnje za oprostitev je takoj vložiti pri okrajnem glavarstvu. Zaradi hitrejšega poslovanja priporočamo, da izpolnijo županstva za vsakega posameznika uradno »oprostitveno razvidnico«, katera naj se s prošnjo vred čimprej vloži pri okrajnem glavarstvu. *

Kmetijske oprostitev 18—24 letnih so na podlagi naredbe dom. min. mogoče. Upoštevanje prihajajo tudi oni iz letnikov 1894—1900, ki so že odrinili v vojaško službovanje. Prošnje je vlagati, kakor običajno, pri županstvih. *

Poučni tečaj o prehodnem gospodarstvu za gospodinjke učiteljice in druge. Od 3. do inkl. 8. junija t. l. se bodo vršila na Dunaju razna predavanja s praktičnimi demonstracijami, ki imajo namen, poslušalke poučiti v raznih vprašanjih z ozirom na po vojni povzročene razmere in o glavnih nalogah prehodnega gospodarstva. Predavalo se bo n. pr. o prehrani med vojno in po vojni, o povzdigi kmetijske produkcije, o kmetijskem gospodinjstvu, o kemiji v gospodinjstvu, o sadjarstvu, o socialnih nalogah žene (referent nekdanji ljubljanski učiteljski profesor dr. Rudolf Peerz), o gospodinjstvu in narodnem gospodarstvu, o negovanju dojenčkov, higijeni itd. Pri predavanjih je prostora za 200 poslušalk. Vstopnica za vsa predavanja stane 10 K. S podporo kmetijskega ministrstva pa se bo dovolilo 100 udeleženkam brezplačno vstopnico, povrnilo se jim bo vozne stroške III. razreda ter se jim bo tudi izplačalo 50 K podpore k prehranjevalnim stroškom. Prijave je s priporočilom kmetijske družbe, oziroma deželnega odbora vpslati do 30. aprila t. l. na »Vorbereitendes Komitee des Lehrkurses für Übergangswirtschaft« na Dunaju, IV., Mayerhofgasse 5. Interesantni smo v družbeni pisarni na razpologo natančnejši podatki o prireditvi in izbiri predavanj. *



KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe  za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 4 K na leto. Posamezna številka stane 30 h. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{16}$ strani 8 K. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg št. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 7. V Ljubljani, 15. aprila 1918. Letnik XXXV.

Blagovno poročilo.

Ljubljana, 15. IV. 1918. — Prevzemne cene za 1916/17 za sledeče avstrijske pridelke: Za sto kg Drž. zak. 219 z dne 31. julija 1917: Pšenica K 40.—, Rž K 40.—, Pira K 40.—, Ječmen za varenje K 37.—, Ječmen za krm. K 37.—, Oves K 36.—, pri oddaji pred 15. nov. se približe 2 K pri 100 kg. Po min. nar. z dne 29. 9. 17. drž. zak. št. 391 veljajo naslednje prevzemne cene za 100 kg: koruze K 38.—, prosa K 40.—, ajde K 40.—, graha K 80.—, fižola K 80.—, leče K 120.—, boba K 60.—, grašice K 100.—, oziroma K 51.—, ter K 35.—, zadnjega žita K 35.—, oruženih koruznih storžev K 15.— franko mesto prevzema. Jedilni fižol in bob vseb. vrst K 40.—, Fižol in bob, grah ali leča zakrmo K 30.—, Grašica K 29.—, Mak K 150.—, Ogrščica K 100.—, Repiš K 97.—, Suhe češnje, sto kg, Drž. zak. 290. z dne 6. sept. 1916: a) do 105 kom. K 104.—, b) 106 do 130 kom. K 100.—, c) nad 130 kom kg K 95.—, d) merkant. blago K 65.—, Povidli K 120.—, Držav. zak. 159 z dne 10. aprila 1917: Sladne kali K 22.—, Pivovarniške tropine, posušene K 26.—, Tropine solinčnih rož, oluplj. pečk K 25.—, neoluplj. K 17.—, Tropine bučnih pečk oluplj. K 30.—, neoluplj. K 20.—, Lanene tropine K 25.—, Konopne tropine K 19.—, Tropine repnice K 18.—, Makove tropine K 24.—, Krompirjevi lizlučki posušeni K 19.—, sto kil, kolodvor obratovališča, brez vreč, vsteviš stroške nakladanja. Krompir 32 K od 11. IV. 1918 dalje. Drž. zak. 390/17 z dne 23. sept. Seno 23 K, akupa (ržena slama) 13 K, slama od žita, graha, in grašice 11 K, fižolova, bobova, lečina, makova, repična in koruzna slama po 7 K za 100 kg. Jajca. V ozemlju Ljubljane velja kos pri pridelovalcu 28, v trgovini pa 32 vinarjev, v vseh drugih delih dežele velja jajce pri pridelovalcu 20, v trgovini pa 24 vinarjev, glej ukaz c. kr. dež. predsednika z dne 7. nov. 1916 št. 34.201. Moka. Pšenična moka za peko, pšenični zdrob, pšenična debela moka (graham krušna moka) K 110.—; pšenična moka za kuho K 90.—; pšenična enotna moka K 75.—; ržena enotna moka K 47.— za 100 kg od bližnje železn. postaje mlina (brez vreč). — Ajdovamoka, bela št. 1, 82 h; temna št. 2, 58 h. Koruzen zdrob 84 h, koruzna moka 52 h, koruzna oboda 52 h. (Odredba c. kr. dež. vlade z dne 14. maja 1916, št. 16.303) je sprenj št. 10, 66 h; št. 9, 68 h; št. 8, 75 h. (7)

Žita in moke posreduje občina Zavod za promet z žitom ob času vojne, podružnica v Ljubljavi. Gori označene prevzemne in najvišje cene objavljene so čisto neobvezno glede pravilnosti. Za semensko blago določene so primerno višje cene.

Do c. kr. kmetijske družbe obrniti se je le glede tistih kmetijskih potrebščin, katerih cene so objavljene v družbenih vesteh »Kmetovalca«.

Tržna poročila.

Cene za klavno goved. (Ukaz dež. preds. z dne 10. 3. 1917., št. 8855, in brz. kmet. min. dež. vladi z dne 20. III. 18, št. 15515) — Za 1 kg žive teže veljajo naslednje najvišje cene in sicer: za voli I. kakovosti po K 4-50, II. kakovosti po 4 K, III. kakovosti po K 3-30; za krave I. kakovosti po K 4-10, II. kakovosti po K 3-70, III. kakovosti po K 3-30; za telice in bika I. kakovosti po K 4-30, II. kakovosti po K 4-—, III. kakovosti po K 3-40, za koščeno živino po K 2-80. Za kolo se sme odbiti do 5% od žive teže v kolikor je živina nakrmljena ali napojena. (Glej lanski »Kmetovalec« stran 47, 52, in 81.)

Najvišje cene za prasiče. (Min. naredba z dne 6. 7. 1916, drž. zak. št. 211.) — Za 1 kg žive teže veljajo najvišje cene in sicer za pitane prasiče, ako pridejo res v zakol (iz hleva) po K 5-50, za debele prasiče za nadaljnjo pitanje, ki so od 60–90 kg težki po 6 K, za mesnate prasiče nad 40 kg žive teže po K 4-70, za pitane prasiče pod 60 kg in mesnate prasiče pod 40 kg ni določena nikakva cena, a jo zato določa ukaz. dež. predsednika, ki tu sledi. (Glej pred lanski »Kmetovalec« stran 103, 118.) (8)

Najvišje cene za prasiče, ki jih min. nar. z dne 6. 7. 1916 ne omenja. (Ukaz dež. preds.) Za 1 kg žive teže veljajo naslednje najvišje cene: A. za odstavljen pujske do 3 mesecev starosti: 1) domačega plemena po 8–9 K, križanih pasem po 9–10 K, žlahtnih pasem po 10–12 K; B. za prasiče za zakol in sicer: pitane prasiče pod 60 kg žive teže in nepitane pod 40 kg žive teže 1.) domačega plemena po K 5.—, križanih pasem po K 5-50, žlahtnih pasem po K 6.—; Za prasiče za plemo, ki so navedeni pod B se sme pribiti še 25%, ako se jih prodaja za plemo. Za plemenske mrjase in za breje svinje gorenje cene ne veljajo. (Glej lanski »Kmetovalec« stran 47.)

Svinjska mast in sveže meso po K 7-80 za kg čiste teže. (Min. nar. z dne 6. 7. 1916. — (Glej pred lanski »Kmetovalec« stran 103, 118.) Za svinjsko mast pa določa novejši ukaz dež. predsednika z dne 1. 4. 1917 št. 10.384 odškodnino in scer za 1 kg surove masti po K 7.—, scvrte svinjske masti po K 8.—. (Glej lanski »Kmetovalec« stran 55.)

Mala naznanila.

Za vsako besedo je naprej plačati 6 vinarjev v denarju ali znakmah, sicer se naznanila ne objavijo. Vsak ud c. kr. kmetijske družbe more na leto brezplačno prijaviti eno štirinastno objavo, tičico se gospodarskega prometa.

Upravišтво ne prevzame posredovanja.

Konjsko žimo od 15 cm dolgo, naprej odrezane in skupaj vezane, kupujem po 14–18 kron kg. Pošiljate na Ivan Svetec, posestnik, Rudolfovo, Dolenjsko. 227

Sadnega drevja večjo množino, pet-, štiri- in triletnega, večina še v krone precepljenega, ki je bujno rasteče in dobrih vrst, i. s. Baumanova reneta, zlata reneta, štajerski masančkar, jesen. tafelni, ki se zdrže do junija, štajerski moštar Paier Hubert zelo rodov. Zalostinke Elisa Radke, Hruške večina moštnice, tudi žlahtne Klapovke Napoleonovke I. dr., tudi nekaj prtilkovcev, in divjakov eno- in dveletnih, ima naprodaj po primerni ceni Andrej Hafner, pos. in sadjerejec, Dorfarje št. 14, p. Škofjaloka, 11

Vino rdečo in belo kupi in prosi ponudb A. Oset, p. Guštanj, Koroško. 29

Rotilje za žganje kuhati, 30 do 50 litrov vsebine, s kapo na dve cevi, dobavi po pošti trgovina L. Fürsager v Radovljici. Gorenjsko. 47

Dva usnjarska pomočnika proti dobri plači, hrani in stanovanju sprejme takoj Jože Novak, usnjari, Trojane. 40

Posestvo z gozdom (smrekovim), s par njivami ter travniki, hišo ter malim gospodarskim poslopjem na sončnem, suhem kraju Kranjske, želi se vzeti v najem ali kupiti. Ponudbe na I. F. Iekarna Sternbach. Opatija. 74

Kupim več mladih prasičkov, kravo, mlekarico in več druge goveje plemenske živine. Ponudbe: J. Pogačnik, Ljubljana, Marije Terezije cesta 13. 80

Jajca za valenje, od čistokrvnih grahastih Plymouths Roks kokoši, komad K 1-60, pošilja proti povzetju Ivan Mali, Stara pot št. 9. Ljubljana. 82

400 akacijevih dreves za kole, na žico, ali za vinograde, ima naprodaj Ivan Miška, Erzelj št. 20, p. Vipava. 85

Prodajam tri dobro ohranjene vozove i. s.: dva tajselna in en lestveni voz. Ogledajo se lahko pri Vinko Mišnar, Seiš št. 18, Žiri. 86

Sejalni stroj za koruzo, trovrsten, brezhiben in skoro nov, fabrikat Clayton-Shuttelworth in mlatilnico za žito za na gepelj ali mot. pogon, malo rabljeno iz iste tvornice ter brano (Exstirpator) isti fabrikat, napredaj pri upravi graščine Mokrice, p. Jesenice ob Savi. 88

Kupi se mlatilno garnituro s cepci pravdo za stresanje in sortiranje, polnitev vreč, za motorni pogon 6 konjskih moči. Uprava graščine Mokrice, p. Jesenice na Dolenjskem. 88

Ljudska posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, v lastnem domu, Miklošičeva cesta št. 6, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo

sprejema hranilne vloge vsak delavnik dopoldne od 8. do 1. ure in jih obrestuje po

(5)

Vloge v »Ljudski posojilnici« so popolnoma varno naložene, ker posojilnica daje denar na varna posestva na deželi in v mestih.

4 1/4 %

Rezervni zakladi znašajo nad en milijon kron. Stanje hranilnih vlog je bilo koncem leta 1917 nad 34 milijonov kron.

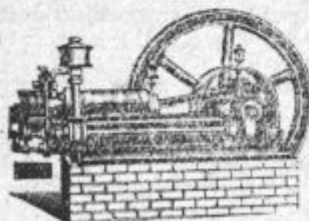
brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje zavod sam za svoje vložnike, tako da dobe le-ti od vsakih 100 kron čistih 4 krone 25 vinarjev na leto.

»Ljudska posojilnica« sprejema vloge tudi po pošti in daje za njih vplačilo na razpolago pošne položnice. Sprejema tudi vloge na tekoči račun ter daje svojim zadržnikom posojila proti vknjižbi z amortizacijo ali brez nje na osebni kredit proti poroštvo ali zastavi vrednostnih papirjev. — Menjice se eskomptujejo najbolješe.

Gospodarska zveza v Ljubljani

Dunajska cesta — Bavarski dvor.

(3)



Velika zaloga vsakovrstnih poljedeljskih strojev
iz najslovitejših avstrijskih tovarn.

Zastopstvo za parne kotle znanih tovarnic „WELSLIA“.

Le racionalna
reja perutnine

kot glavna ali postranska panoga potom naših najboljših



valilnikov

donaša vsakemu gospodinjstvu ceno

meso in jajca!

V 7. do 8. tednih zakolno perutnino!

Nickerl & Co., G. m. b. H.

podjetje za racionalno rejo perutnine in drobnice
Inzersdorf 119 pri Dunaju. (66)



Jajca za valenje

od treh priznanih najboljših plemen sedanosti in najvišje odlikovanih vzgojnih rodov.

Črne rdečerožnate Minorka potomci petelina zmagovalca „Viktor“, ki je bil za 9000 K importiran iz Amerike. (Kokoši so stale po 1200 K). Jako lepe živali, zelo pridne jajčarice. Jajca za valenje po K 2-90 komad.

Jastrebški Plymouth-Rocks
lep v obliki in znakih, ameriški import, najboljša mesnata žival in najpridnejša zimska jajčarica. Jajca za valenje za K 2-90. Jajca belih pekinških rac po K 2-90. Jamstvo za svežost in 100% oplojenje.

I. Perutninarški zavod

Frančišek Vodička, Smržice na Moravskem.

(13)

Skrbite

za pravočasno dobavo

zanesljivega semena trav in detelj!

Mešanica zanesljivih travnih semen

ki sestoji jamčeno z:

- | | |
|------|--|
| 15 % | semena domače detelje, |
| 8 % | „ nemške lucerne ali sedemletne detelje, |
| 18 % | „ hmelske lucerne, |
| 17 % | „ francoske pahovke, |
| 17 % | „ angleške ljulike, |
| 25 % | „ mačjega repa |

oddaja c. kr. kmet. družba kranjska v Ljubljani svojim udom po 8 K kg.

Kmetovalci! Mešanico travnega semena si nabavite šele, ko poznate množino in kakovost posameznih pridejanih vrst in ko na tej podlagi izračunate vrednost mešanice.

(22)

Pošne hranilnice račun št. 828.406.
Telefon št. 185.



Ustanovljena 1882.

Kmetiska posojilnica

Ljubljanske okolice

registr. zadruga s neomej. zavezo

• v LJUBLJANI •

v lastnem združnem domu na Dunajski cesti št. 18.

Obrestuje hranilne vloge po 4 1/4 %

(2)

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnika

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v sveti s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge in do dne dolega.

Stanje hranilnih vlog 23.000.000 kron

Stanje rezervnih skladov: 1.000.000 kron.

Družbene vesti.

* **Oddaja tobačnega izvlečka.** C. kr. kmetijska družba kranjska ima *edina na Kranjskem prodajno dovoljenje za tobačni izvleček*, ki se ga rabi v kmetijske svrhe, t. j. za pokončevanje rastlinskih in živalskih škodljivcev. Tobalni izvleček se oddaja v zaprtih pločevinastih posodah, in sicer ima družba v zalogi:

posode z 1 kg vsebine . . . po 3 K.
" z 5 " " " " " 12 "

Te cene veljajo v zalogi kmet. družbe brez poštne. Po pošti se pošilja naročnikom po povzetju. — Tobalni izvleček se oddaja zaradi varnosti, ker je hud strup, le v zaprtih posodah in ga je hraniti na hladnem, suhem prostoru; nikakor ne v bližini jestvin ali pa na takem prostoru, kjer bi lahko živali prišle do njega. Rabiti se ga sme samo za pokončevanje rastlinskih ali živalskih škodljivcev, nikakor ne v druge svrhe. Kdor potrebuje manj kot 1 kg izvlečka, naj se dogovori s sosedom, kateremu istotako zadostuje manjša množina, in naročita potem skupno eno posodo tega razkuževalnega sredstva. Za prodajo na drobno družba ne bo oddajala izvlečka trgovcem ali drugim, pač pa lahko naročijo podružnice ali županstva za več odjemalcev skupno. L.

* **C. kr. kmetijska družba kranjska ima za svoje ude v zalogi sledeče kmetijske potrebščine:**

Seme lucerne detelje ogrske provenience, jamčeno brezpredenično in skrbno čiščeno po K 16.— kg.

Seme domače ali črne detelje, istotako čiščeno s strojem »Cuscuta« jamčeno brezpredenično in največje kaljivosti pri odjemu 50 ali 100 kg in več po K 10.—, pri manjšem odjemu po K 12.— kg.

Seme hmelske lucerne (Medicago lupulina) dveletna rumena detelja stane pri družbi 5 kron kg. To brezpredenično seme uspeva tudi v slabih, apnenih ali lahkih zemljah in je posebno priporočljivo za primes k travnim semenskim zmesem.

Travna semena: Mačji rep . . . K 6.—
Angleška ljulika " 6.—
Francoska pahovka " 10.—
Travna mešanica " 8.—

Vreče za semena trave in detelje morajo udje naročniki po možnosti družbi obenem z naročitvijo dostaviti. Le koder to nikakor ni mogoče priskrbi družba udom sama primerne močne vreče. Te vreče so pa sedaj jako drage in jih mora družba po nastopnih cenah računati, ne da bi jih za te cene potem nazaj jemala:

pri pošiljtvah do 10 kg stane vreča K 3.—
" " 15 " " K 4.—
" " 20 " " K 5.—
" " 25 " " K 6.—

večje vreče stanejo vselej primerno več.

Kalijevega hipermanganata tačasno ni dobiti.

Žveplenokislo glino namesto galuna, kot primes galičnemu škropivu, ima kmetijska družba v zalogi, ter jo oddaja po 1 K kilogram.

Galun po K 240.— sto kg.

Melior, novo sredstvo proti peronospori na trtah in proti drugim glivičnim in živalskim škodljivcem na vseh rastlinah, stane kg za ude 3 K 40 vinarjev. (Glej spis »Melior« v »Kmetovalcu« št. 11. z dne 15. junija 1915.)

Fenoltaleinov reagenčni popir, ki se rabi pri napravi trsnega škropiva, pola ali zaklopica po 1 K.

Trakove za vezanje snopov (enostaven motvoz) v klopčičih po 2000 gr po K 12.— kg.

Manila trakove za vezati, v klopčičih po 2500 gramov po K 16.— kg. Ta izborni motvoz je kanadskega izvora in je najboljše in najcenejše nadomestilo za rafijo, ker se ga ob uporabi lahko predeli v tri trakovne dele.

Mlečne cevi iz kosti, štev. 3561 po K 1'40.

Eponit, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. stane kg 7 K.

Trokarji so po 8 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani.

Požiralnikove cevi z dvojno tkano cevko za goved z gobčnim lesom po K 29.—, z žično cevko za goved št. 3466 po K 15.—.

Bernadotov vinomer (vinsko tehtnico) za hitro določanje alkohola v vinu mrzlim potom. Cena temu vinomeru je 15 K ter je denar pri naročitvi naprej poslati.

Antiavit v varstvo setev pšenice, turščice, graha, grašice, travnih in deteljnih, vrtnih in gozdnih semen vseh vrst pred poljskimi vranami, vrabci, kokošmi, golobi, fazani itd. si je družba zopet nabavila. Osminka kile v dvanajstih litrih vode raztopljenega antiavita zadostuje za impregniranje 130 kg setve ter se razpošilja kot vzorec brez vrednosti. Glede uporabe antiavita opozarjamo na spis »Odvračanje škode po vranah« v »Kmetovalcu« št. 2. z dne 15. marca 1914. Naroča naj se pravočasno pred časom setve, t. j. približno 15. februarja ali 15. septembra. Antiavit se dobi v zaklopnih po 1 kg za 18 K, 1/2 kg za K 9'50, 1/4 kg za K 5'50, 1/8 kg za K 3.—, 50 g za K 1'60.

C. kr. KMETIJSKA DRUŽBA

je dala naslednja

10

„GOSPODARSKA NAVODILA“

posebej ponatisniti iz »Kmetovalca« in jih oddaja komad po 20 vin.

Denar ali znamke je treba ob naročitvi naprej poslati.

1. Zakaj vino črni, kaj je temu vzrok in kako se odpomore.
2. Rak na sadnem drevju.
3. Gnojenje vinogradov.
4. Kako se iz gnilega grozdja napravi dobro in stanovitno vino.
5. Čiste drože in njih raba v kletarstvu.
6. Navodilo, kako je spravljati in razpošiljati namizno sadje.
7. Kako se pripravlja dober vinski kis.
8. Kako se pravilno ravna z vinskimi posodo.
9. Krmjenje z oljnim tropinami.
10. Čiščenje in precejanje vina.
11. Bradavice pri domačih živalih.
12. Kisli šrvice.
13. Zeleno ali suho cepljenje trt.
14. Vnetje vimena ali volčih na vimenu.
15. Kaj je popek in kako se pravilno ravna s popkom novorojenih živali.
16. Zavrelka.
17. Trtna plesnoba.
18. Nova naredba kranjske c. kr. deželne vlade glede zvrševanja rezarstva.
19. Kislost (kislota) in razkisanje vina.
20. Vinske napake, kako se jih je ogibati in kako se popravi, kadar so nastale.
21. Mazanje trt z zeleno galico.
22. Močno krmilo »ribja moka« kot pospeševalno sredstvo za rasti in pitanje prašičev.
23. Krležavost ali okrnjenost trt.
24. Dolžnost vzdrževanja ograj v obrambo kulturnih zemljišč pred škodo po živini, ki se pase.
25. Kaj je presnavljanje v živalskem telesu?
26. Kaj so bradavice (gobe) in kako jih odpravimo?
27. Kožni izpuščaji pri prašičih.
28. Zdravljenje kužnih bolezni s cepljenjem.
29. Sredstva proti trtni plesnobi.
30. Kteri način zelenega cepjenja trt je najbolj priporočljiv.
31. Nove zakonske določbe o sporih pri kupčiji z živino.
32. Konserviranje sadja brez sladkorja.
33. Kako živi žitni molj in kako se pokončuje.
34. Snetjavost pri žitu.
35. Kako se jajca ohranijo.
36. Natrijev bisulfit kot nadomestno sredstvo za žveplo.
37. Kako se obnavljajo in popravljajo meje?
38. Kdo se naj še zgleda za državni preživljenski (vzdrževalni) prispevek?
39. Presojanje krmil po škrobnih vrednotah.
40. Garje pri konjih.

Vabilo
na
redni občni zbor
Mlekarske zadruga v Trnovem
ki se vrši
v četrtek, dne 9. maja 1918
ob 4. uri popoldne
v prostorih mlekarne v Trnovem.



Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru. (37)
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobrenje rač. zaključka za l. 1917.
5. Volitev predstojništva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Slučajnosti.

Letni in končni račun, predlogi, ki se bodo o njih stavili občnemu zboru in poročilo nadzorstva so od 15. aprila naprej razpoloženi in jih zadržniki lahko pregledajo vsak dan ob uradnih urah v zadrugi pisarni.

V Trnovem, dne 14. aprila 1918.

Načelstvo.

Rakih 150 hekto. jabolčnika, dobre kakovosti po K 3-20 in 40 hekto sadnega kisa po 2 kroni liter ima naprodaj uprava graščine Mokrice, p. Jesenice na Dolenjskem. 89

Zamenjam galico za živila. Ponudbo: Ljubljana poštai predal 93. 90

Dve kobili po tri leta stare, jeden bik (za pieme) pod letom in jeden dve leti star žrebč so naprodaj Poljanska cesta št. 35. 91

Volčček, leto star, je naprodaj pri Mariji Lešnjak, Dev. Mar. v Polju št. 35. 92

Upravništvo „Kmetovalca“ sprejema primerne inserate po cenah, ki so razvidne na poglavju.

Objavljen je bo imelo vedno zadovoljiv uspeh, kajti »Kmetovalec«, izhaja (dvakrat mesečno) v 13-tisoč izvodih ter je razširjen po vseh slovenskih deželah.

Garje(kraste), srbečico

odstrani hitro dr. Emil Fleschovo origln.

„Skaboform rujava mazilo“.

Poskusni lonček K 2-30, večji K 4-—, obiteljska mera K 11-—. (32)

Ob večjih naročbah za živino veljajo naslednje znižane cene:

1kg K 25, 5 g K 100, 10kg K 180, 25kg K 400.

Pošiljanje franko.

Naročite edino pri izdelovalnici:

Dr. Emil Fleschova lekarna „Pri kroni“, Győ (Raab) Ogrsko.

Nove avstrijske

srečke rdečega križa

Najugodnejši igralni načrt! — Glavni dobiček bližnjega srečanja 1. maja 1918

200.000 K.

Nadaljnji dobitki: | 1 dobiček za K 40.000 | 2 dobitka po K 5000 | in veliko malih dobitkov.
| 2 dobitka po K 10.000 | 10 dobitkov po K 1000 |

Do 1. 1920 letno štiri žrebanja. Vsaka srečka mora biti do 1. 1956 izžrebana.

Cena v gotovini 45 K.

Protiv plačilu tega zneska poleg 60 vin. za rekomandacijo in za davek na promet z efekti dobi naročnik izvirno srečko brez odloga po pošti.

Cena proti zmernimi mesečnimi obroki:

3 kom. proti 37 mes. obroki K 4-50	10 kom. proti 37 mes. obroki K 15-—
5 „ „ 37 „ „ K 7-50	15 „ „ 37 „ „ K 22-—

Kupci proti mesečnim obrokom dobijo po vplačilu prvega mesečnega obroka zakonito prejemno listino z navedbo srečkalne številke.

Izključna srečkalna pravica prične po vplačilu prvega obroka.

Seznami žrebanj in poštne položnice bodo na razpolago. Naročniki iz bojnega polja naj napišejo svoje naslove iz zaledja, ker vrednostne pošiljke na fronto niso dopustne. (29)

Bančna kupčevalnica JOS. KUGEL & Co.

Poslovalnica c. kr. razredne loterije
DUNAJ, VI., Mariahilfersasse Nr. 105.
Poštnohranišnični račun 146.965.

! Pozor!
pri pomladanskem obdelovanju.

Korenine od pirnice.

Centrala za krmila kupuje osnažene in suhe korenine od pirnice (perenike, ornice ali železne trave) po 25 K za 100 kg na bližnji železniški postaji.

Pismene ponudbe je poslati z naslovom: Futtermittelzentrale, Ersatzfutter-Abteilung, Wien, I., Trattnerhof I. (25)

Kislo vodo

in (35)

vino

razpošilja

A. OSET,

p. Guštanj

(Koroško).

Žveplo za sode

(36)

1 zavoje 20 kosov K 7-20

razpošilja po pošt. povzetju

F. A. Krepek,

Maribor ob Dr.

Bismarkstr. 19.

Žveplene trakove za - sode -

po 17 vin. kos razpošilja po povzetju (26)

Mr. Ph. Ivan Med
Vipava,
Notranjsko.

Prodaj tri- in štiriletne smrekove sadike.

Cena 7 kron za tisoč.

Feliks Stare
Kolovec, Š
p. Radomlje.

Konjsko - žimo - vsako množino

kupuje

Mihael Mihelič,

ščetar v Ljubljani,

Šelenburgova

ulica št. 1,

nasproti Kazine. (17)

Jelšov, hrastov, bukov, javorjevin hrastov

okrogel ali rezan, iščem v nakup.

Cenjene ponudbe naj se naslovijo na

Wilhelm Herbatschek

Wien, VII/3. (20)